

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie *Ambtelijke praktijk*

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd *Sprekend verleden*

MEDITATIE

Het boek des geslachts van JEZUS CHRISTUS

(Mattheüs 1:1)

Veel mensen doen tegenwoordig aan genealogie. Men doet onderzoek naar het voorgeslacht om zodoende een stamboom samen te stellen. En wat is het dan bijzonder als mensen ontdekken dat een voorouder van adel was. Of dat ze afstammen van Hugenoten. Of van Geuzen. Dat vertel je toch met een zekere trots. Maar als je ontdekt dat er een prostituee tussen zat. Of een moordenaar. Of een NSB-er. Daar loop je niet bepaald mee te koop. Daar schaam je jezelf toch voor.

De levensgeschiedenissen van de voorouders van de Heere Jezus bevatten donkere hoofdstukken. Zijn geslachtsregister predikt ons ten eerste de diepe val die de mens in Adam heeft gemaakt. Want al begint Mattheüs het geslachtsregister bij Abraham, de namen van degenen die genoemd worden, laten ons zien dat het allereerst kinderen van Adam zijn geweest.

Toen de Joden er zich op beriepen dat zij kinderen van Abraham waren, zei de Heere Jezus: Abraham? *'Gij zijt uit uw vader den duivel, want gij wilt de begeerte van uw vader doen!'*

Adam en Eva hebben de vreselijke zonde gedaan door naar de duivel te luisteren. En God, Die met hen was, is tegen hen geworden. En tegen alle kinderen en mensen die uit Adam geboren zouden worden. Dat ligt niet aan de HEERE. Nee:
*Wij hebben God op 't hoogst misdaân
 Wij zijn van het heilspoor afgegaan
 Ja wij en onze vaderen tevens.
 Vergramden God, de God des levens
 Die zoveel wonderen had verricht.*

Dat is de eerste boodschap van dit geslachtsregister. *'Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods'.* Met diepe schaamte moeten de geschiedenissen en namen genoemd worden, waaruit Christus geboren is. Juda en Thamar, David en Bathséba, Manasse, Achaz. Wat een zwarte bladzijden in 'het boek des geslachts van Jezus Christus'.

Zouden wij ons niet schamen als Manasse onze vader was en Rachab onze moeder? Wij zouden zo'n afkomst maar liever bedekken. En toch, hier ligt ook onze afkomst. En bij ontdekkend licht gaan wij onszelf ook zien als een kind van Adam. Van dezelfde lap gescheurd als Manasse en Rachab. Dan zeggen we: het is niet David en niet Manasse, niet Thamar en niet Rachab, maar *'ik ben in ongerechtigheid geboren'.*

Ons geslachtsregister bepaalt ons bij de vraag: *'wie zal een reine geven uit een onreine?'* Het antwoord van de kant van de mens luidt: *'Niet één!'*

Jongelui, ouderen, lopen we daar weleens mee? Dat we zelf een onreine vader en moeder hebben? En dat we zelf onreine kinderen voortbrengen? *'Allen hebben gezondigd'.*

Als dat gaat wegen, wat wordt Jezus' stamboom dan een wonder. Dat er toch een Reine uit een onreine voortkwam, met de naam Immanuël. De belichaming van het wonder, dat waar niemand naar God zoekt en niemand naar God vraagt, God in Christus zegt: *'Dan zal Ik het doen. Dan zal Ik gaan zoeken en zalig maken wat verloren was'.* Dat is het wonder achter alle andere wonderen. Dat God een welbehagen had.

Terwijl er niemand Hem zoekt, is God al van eeuwigheid bezig om Zijn volk zalig te maken. Hij is het begin en het einde. Geen nagelschrapje van ons mag er bij. Opdat het zou zijn: *door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen.*

Dat is het wonder van 'het boek des geslachts van Jezus Christus'. Dat Hij Zich niet heeft geschaamd hen broeders te noemen. Hij wilde ingeschreven worden in dit geslachtsregister. Hij wilde het erkennen: *'Ik ben lid van deze verdorven familie'.* Hij is God uit God en Licht uit Licht. Rein en heilig, zonder zonde. Maar Hij wilde hen in alles gelijk worden, uitgenomen de zonde. Hij wilde zeggen: *'Adam is Mijn vader en Eva is Mijn moeder'.* En Hij schaamt Zich niet voor datgene waar wij ons wel voor zouden schamen.

Daarom staat Zijn Naam én aan het begin én aan het einde van het geslachtsregister. Hij is het begin en het einde ervan. Hij omsluit dat ganse verdorven geslacht met Zijn genadearmen. Om hun schuld te betalen en om bij God alles goed te maken wat zij verdorven hebben.

Het is goed om het geslachtsregister van Christus maar veel te lezen. Het maakt je klein en het houdt je klein. En dan komt er bij aanvang en voortgang plaats voor de persoon en het werk van de vernederde Borg.

Katwijk aan Zee, ds. M.A. Kempeneers

Twee-mens

De Engelse predikant Joseph Charles Philpot schreef op 8 november 1837 aan zijn vriend Joseph Parry: 'Ik ervaar dat de zonde een grote macht over mij heeft. En hoewel ik steeds weer tot de Heere om verlossing roep, ben ik toch altijd weer zwak wanneer de verzoeking op mij afkomt. Ik bemin de zonde en ik haat haar. Ik verlang van haar macht verlost te worden en toch ben ik niet voldaan zonder haar giftige zoetigheden te hebben ingedronken. De zonde is mijn onafgebroken metgezel en mijn dagelijkse vloek. De adem van mijn mond en de oorzaak van mijn zuchten. Mijn spoorslag tot het gebed en mijn verhindering erin. Vriend Joseph, kun jij mijn raadsel oplossen?'

Jona wordt ondervraagd. Niet alleen door de zeemannen, maar vooral door de Heere. En dan gaat Jona antwoorden. Hij vertelt dat hij een Hebreëer is. Genoemd naar Eber, de zoon van Sem. Abraham noemde zich ook een Hebreëer, zo lezen we in Genesis 14:13. Zo noemden de mensen in Kanaän hem. Hebreëer dit betekent: van de overzijde. Welnu, Jona noemt zichzelf dus een zoon van Abraham. Iemand die deel uitmaakt van het door God afgezonderde volk. Vervolgens zegt hij dat hij de HEERE vreest. En tegelijkertijd zegt hij ook dat de HEERE de enige God is. Want dat is de God Die in de hemel woont. En die de zee en het droge gemaakt heeft. Hij is de Schepper. Die ook de storm heeft veroorzaakt.

Jona's antwoord is tegelijkertijd een schuldbelijdenis. Want in vers 10 lezen we dat Jona vertelt dat hij op de vlucht is voor deze God. En dat maakt het allemaal extra zwaar. Bij elk woord wat hij zegt, wordt zijn schuld verzwwaard.

1. Hij zegt dat hij de God dient die de Schepper is van de zee en het droge. Hij spreekt hier dus van Gods grootheid en almacht. Een God die zo machtig is dat Hij een storm kan ontketen. En toch vlucht hij voor die God weg? Dat verzwaaert zijn schuld. Want hoe denkt hij voor die almachtige God weg te kunnen vluchten? En hoe durft hij deze grote God zo te beledigen en te tarten?
2. En de tweede verzwarende omstandigheid is dat hij getuigenis

geeft van Gods goedertierenheid. Hij zegt immers dat hij een Hebreëer is. Jona is een zoon van Abraham. Hij hoort bij dat volk waaraan God Zich heeft verbonden. Onder wie God heeft gewoond. Waar Hij Zijn huis heeft gebouwd, waar Hij de dienst der verzoening heeft gegeven. Dat maakt het nog erger. Want waarom is hij die God ontvlucht, Die hem zo veel gunsten heeft bewezen?

3. Het derde element in zijn antwoord is dat hij de HEERE vreest. En daarmee zegt hij niet dat hij bang is voor de Heere, maar hij bedoelt dat hij diep ontzag heeft voor Hem en een kinderlijk vertrouwen heeft op Hem. Jona kent Gods genade. Maar waarom zondigt hij dan zo tegen die genade?

Ik denk dat Jona op al die vragen geen antwoord had kunnen geven. Want het is allemaal zo tegenstrijdig. Wat is het nu? Vreest hij de Heere of vreest hij Hem niet? Dient hij God of dient hij Hem niet?

Inderdaad, het is een raadsel. Zo'n mens is voor zijn omgeving een raadsel. En hij is ook voor zichzelf een raadsel. Weet je wat voor mens dat is? Hij is een twee-mens. Hij is een oude mens en hij is een nieuwe mens. Je komt die mens tegen in Romeinen 7. En in Galaten 5. En in zoveel Bijbelse geschiedenissen. Zo'n tweemens klaagt: het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade dat ik niet wil, dat doe ik. Zo'n mens zegt: Gij zijt de Christus! En: Ik ken die Mens niet!

Hoe kun je zeggen: 'Ik vrees de Heere', en tegelijkertijd met daden laten zien dat je Hem niet vreest? Nou, dat kan omdat er in Jona en David en Petrus en Paulus wel het beginsel was van de vreze des Heeren. Maar de harde werkelijkheid liet hen soms andere dingen laat doen. Er waren de geestelijke vijanden, de sterke verleidingen, de eigen zwakheid en de innerlijke verdorvenheid. In de berijming van het Gebed des HEEREN staat: *Wij zijn toch zwak; zijn (= de duivel) sterkte is groot. Dies zijn we elk ogenblik in nood. Daar komt nog vlees en wereld bij.*

Herken jij die dingen?

Ds. M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

*Jona 1:9
En hij zeide tot hen:
Ik ben een Hebre-
er; en ik vreze den
HEERE, den God des
hemels, Die de zee en
het droge gemaakt
heeft.*

Kerkdienst in Coronatijd (3)

Bijeenkomen in een *onderlinge* en *publieke* samenkomst is in het Oude Testament onmisbaar voor het volk van God. Dezelfde grondhouding zien we in het Nieuwe Testament. Deze samenkomsten worden in de begintijd nog vaak gehouden in het huis van één of meer rijke gemeentelieden (Rom. 16:5; Kol. 4:15; 1 Kor. 16:9, Fil. 1:2). Zij zijn immers in staat om anderen te ontvangen. Maar men komt steeds *samen*.

Geroepen

De christelijke gemeente is immers een *door God Zelf geroepen gemeenschap* van hen die volharden in de leer van de apostelen, én in de gemeenschap, én in de breking van het brood én in de gebeden. Zo vormt zich een gemeente van jongeren en ouderen die eendrachtig bijeen komen. Daar wil God Zijn volk ontmoeten. Het verzuimen van de onderlinge bijeenkomsten neemt God hoogst ernstig. Dat dringt tot de apostolische vermaning in Hebr. 10:25: *"En laat ons onze onderlinge bijeenkomst niet nalaten, gelijk sommigen de gewoonte hebben, maar elkander vermanen; en dat zoveel te meer, als gij ziet dat de dag nadert."*

Een gemeenschap die niet samenkomt, is in strikte zin geen gemeente te noemen. Het gemeente-zijn houdt immers in het licht van Gods Woord het samenkomen en het zich voegen bij die onderlinge gemeenschap in. Op die wijze is de gemeente Gods een voorbeeld en afschaduw van het hemelse heiligdom, waar Hebreëën 9 ons bij bepaalt. Om zo in aardse samenkomsten voor- en voorbereid te worden op datgene waar Christus al om bad: *"Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt. (Joh. 17:2)"* Op weg naar een eeuwigdurende samenkomst!

Gezegend

Wat een voorrecht én verant-

woordelijkheid is het dan om door God Zelf te worden geroepen tot de ontmoeting met Hem in Zijn Huis. Want dáár schenkt God de zegen van de bediening der verzoening. Voor de dichter van Psalm 96 is het reden om de lof op God te bezingen en ons daartoe op te roepen: *"Geef den HEERE de eer Zijns Naams, brengt offer en komt in Zijn voorhoven. Aanbid den HEERE in de heerlijkheid des heiligdoms."*

Het is gezien Gods Woord ons aanreikt niet verwonderlijk dat ook de Belijdenisgeschriften onderstrepen hoe fundamenteel het is om als gemeente samen te komen. Wat is de gemeente? We belijden in antwoord 54 van de Heidelbergse Catechismus *"dat de Zone Gods uit het ganse menselijk geslacht Zich een gemeente door Zijn Geest en Woord, in enigheid des waren geloofs van den beginne der wereld tot aan het einde vergadert, beschermt en onderhoudt."* En waartoe is er dan de samenkomst? We belijden het in antwoord 103: *"dat ik inzonderheid op den sabbat, dat is op den rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de sacramenten te gebruiken, God den Heere openlijk aan te roepen, en den armen Christelijke handreiking te doen."*

Guido de Brès slaat op geen ander aambeeld in zijn Nederlandse Geloofsbelijdenis. Zo wijst hij er in artikel 28 op dat het volgens Gods Woord de plicht is van alle gelovigen om *"zich te voegen tot deze vergadering, het zij op wat plaats dat God ze gesteld heeft."*

Ook voor Johannes Calvijn is het in zijn Catechismus van Genève (1545) geen vraag wat Gods bedoeling is met het vierde gebod. Welke orde moet men op de rustdag bewaren? Zijn antwoord op deze 179e vraag: *"Dat het volk bijeenkomt om onderwezen te worden in Gods waarheid, om gezamenlijk*

te bidden en getuigenis te geven van hun geloof en vroomheid."

Getuigend

Als het daarover gaat, hoor je Wilh. à Brakel in zijn Redelijke Godsdienst (I-25-26) haast zingen. Want duisternis bedekt de aarde, maar in de kerk schijnt het wonderbare licht van Gods Evangelie. En wat is daarom het eerste dat degenen doen die de HEERE vrezen? *"Zich naarstig te voegen tot de vergaderingen van het volk Gods, om het Woord te horen en de sacramenten te gebruiken."*

We worden dus geroepen naar Gods Huis. Om daar gezegend te worden. En dié samenkomst is tot een *getuigenis* dat de vergadering de kerk van Jezus Christus op aarde is, stelt à Brakel. Omdat ze allen één belang hebben en met dezelve willen leven en sterven: *"Zij geven met hun tegenwoordigheid getuigenis, dat zij Jezus belijden als de enige Zaligmaker en als het enige Hoofd van de kerk. Dus vertonen zij zich voor de wereld en voor de vergadering, met welke zij in één Geest psalmen zingen, Gods naam aanroepen, zijn Woord horen, en de zegen, die God over zulke vergaderingen beloofd heeft, met verlangen verwachten."*

Waarom komen we als gemeente samen in een onmisbare, onderlinge en publieke bijeenkomst? Omdat God ons roept naar Zijn Huis. Hij ons dáár wil zegenen. En die onderlinge bijeenkomst tot een *getuigenis* is. Voor God, voor elkaar en voor de wereld. Maar hoe moet dat als in deze Coronatijd in een nagenoeg lege kerk het Woord wordt verkondigd? Is dát al onze nood?

Ds. W.L. van der Staaij

Theodorus Avinck-3

De ware evangelische verootmoediging

Zelfvertrouwen

Avinck behandelt de ware evangelische verootmoediging vanuit Jeremia 2:31b 'Waarom zegt dan Mijn volk: Wij zijn heren, wij zullen niet meer tot U komen?' Dat is de taal van het hoogmoedige en op zichzelf vertrouwende Israël, dat alleen van de Heere de zaligheid kon verwachten. 'Wij zijn heren'. Dit betekent dat het volk de eigen zaken zelf wilde regelen, wij zijn heer en meester over onszelf. Het volk meent de Heere en Zijn hulp niet nodig te hebben. Toch vraagt de Heere met een teer en ontfermend hart: 'Waarom zegt dan Mijn volk?' Het volk Israël is Gods eigendom. De Heere heeft het verbond met dat volk opgericht.

Verootmoediging

Wie niet aan zichzelf ontdekt wordt, zal niet tot Christus komen. Maar wie zijn schuld, zonde, ellende en onmacht duidelijk ziet en diep gevoelt, zal wel komen tot Christus. Verootmoediging behoort tot het geestelijk leven dat de Heilige Geest in de ziel werkt. De Heilige Geest doet walgen van zichzelf. Ook de openstaande schuld wordt blootgelegd. Alle ellende naar ziel en lichaam is eigen schuld. Zichzelf verlossen is onmogelijk. Er is geen schepsel dat kan helpen. De toorn van God is verdiend. God mag met hem doen wat hij wil.

De Heilige Geest

Van nature denkt een mens dat het goed met hem staat. We leven rustig voort, totdat Gods Geest gaat werken. De Heilige Geest is vrij in de manier waarop Hij ontdekt aan zonde. Avinck schrijft: "De Geest is vrij in Zijn werkingen en het is niet belangrijk op welke manier de zondaar aan zichzelf ontdekt wordt. Alleen...dit moet wel werkelijk gebeuren, want de mens kan het wezen van de zaak niet missen." Vervolgens beschrijft Avinck Gods gewone weg. De Heilige Geest ontdekt aan zonde en schuld. De Heilige Geest begint vaak bij een concrete zonde. Meestal gaat de mens aan het werk om zichzelf te verbeteren en te herstellen. Bepaalde zonden laat hij na en hij gaat ijverig bepaalde plichten vervullen. Dit komt omdat wij onder een verbroken werkverbond geboren zijn. De Heere toont de tekortkomingen die er in dat alles zijn. "En dan ligt dat hele gebouw omver, waaraan hij zolang gewerkt had." Meestal worden dan die tekortkomingen beleden en de strijd ertegen aangeboden.

Ongeloof

De Heilige Geest ontdekt dieper en laat zien dat de openstaande schuld niet betaald kan worden. "De Heere laat hem zien dat hij een eeuwige gerechtig-

heid nodig heeft, en dat Jezus de zijne moet wezen." De zondaar wordt bepaald bij de algenoezaamheid en noodzaak van Christus. De Heilige Geest laat zien dat de diepste verootmoediging en dat het belijden en betreuren van de zonde geen kooppeld is op de markt van vrije genade. Ook een oprechte schuldbelijden is geen betaling. Er blijft niet anders over dan als een rechteloze te bedelen aan de troon van Gods genade. De Heere mag met de zondaar doen wat Hem behaagt. "Ik ben een slechter schepsel dan de duivels in de hel. Die hebben nooit een aanbod van Christus gehad zoals ik, en dat heb ik door ongeloof zo'n lange tijd verworpen." Door ongeloof en vijandschap is lange tijd een biddende en nodigende Jezus verworpen. De Heilige Geest gebruikt de wet om de kennis der zonde te werken. De wet neemt niet de wil voor de daad aan. Alles moet altijd volmaakt zijn. Door het Evangelie wordt de zondaar diep verootmoedigd door het zien van de lijdende Borg.

Toepassing

Er zijn zondaren die rustig en zorgeloos voortleven. De tijdelijke dingen wegen zwaarder dan de eeuwige dingen. Zij spreken over wereldse zaken. Zij smeken hun Rechter niet om genade. Als dat zo blijft bij u, gaat u voor eeuwig verloren. U slaat geen acht op Gods Woord dat de zonde duidelijk tekent of u verworpt wat Gods Woord daarover zegt. Beeldt u zich soms in dat God barmhartig zal zijn buiten Christus? Steunt u op uw goedheid? Dat is een rietstaf. Wordt u weleens onrustig onder een ontdekkende prediking? Waarschuwt het geweten? Stelt u het ene nodige uit? De satan wil dat u zich verhardt tegen alle indrukken in. Pas ervoor op dat de Heere u niet zal overgeven aan uw zondige lusten. Al is uw hart nog zo hard, u kunt nog zalig worden. Smee dat de Heilige Geest de echte verootmoediging werkt. De Heere neemt stenen harten weg en geeft vlezen harten. "Breng uw harde hart bij de bloedfontein van Christus." Vlucht tot dit bloed.

Gods kinderen mochten als arme bedelaars Christus aannemen. "Het gaat om het wezen van de zaak, namelijk dat u zich als een doodschuldige voor God hebt neergeworpen, en op al uw eigengerechtigheid, uw gemoedsgestalte, uw godsdienstige plichten en wat niet allemaal de dood hebt leren schrijven. Het gaat er wezenlijk om of alleen Jezus alles voor u was en is." in zichzelf blijft Gods kind altijd leeg en arm. Alles ligt buiten hem in Christus.

Ds. A. van Heteren

KARAKTERS

Rouwendal schreef ooit een boek over Dr. C. Steenblok. Hij gebruikt een scherp ontleedmes als hij het heeft over het karakter van Steenblok. Ik hoop niet dat er ooit iemand opstaat die zo over mij gaat schrijven. Dit doet niets af van het feit dat Rouwendal veel goede dingen over Steenblok schrijft. Rouwendal merkt op: Steenblok vereenzelvigde zijn stellingen volkomen met het Woord van God. Een trek die meerderen in de geschiedenis hebben vertoond.

Daaraan moest ik ook denken toen onlangs iemand die Trump erg waardeerde, hem desondanks een bullebak noemde. We waren het er wel over eens dat deze “bullebak” toch onze voorkeur kan hebben boven Biden, al blinkt deze uit door minzaamheid en al oogt hij meegaand en vriendelijk. Maar als het Romeinse gezegde waar is dat ieder mens een wolf is voor de ander, zal er ook van deze vriendelijkheid in de toekomst niet veel overblijven. Zoals ook Rutte nogal door de mand viel toen hij onverwachts scherp positie koos tegen het Reformatorisch onderwijs.

Het karakter speelt een grote rol. Dat bleek me ook toen ik me wat verdiepte in de briefwisseling tussen Kohlbrugge en da Costa. Een heel andere Kohlbrugge dan die ik kende. Ook hij bediende zich van krasse termen en stevige oordelen. Ook hij heeft zeker gemeend dat zijn stellingname gelijk stond met de wil van God. Wie dan tegen je inkomt, is je vijand, erger nog, die verzet zich tegen God. Da Costa viel onder dit oordeel en dat gaf ernstige twijfels over zijn genadestaat. Het zal van twee kanten wel vurig en fel gespeeld zijn. Verder bleek me dat Kohlbrugge iedereen al snel de maat nam, zeker wel als men met hem van mening verschilde. De Afscheiding werd door hem vervloekt, en dat zegt dan nogal wat. Toch was hij juist iemand die troosteloze zielen wilde bemoedigen; hij kon juist zo teer omgaan met bestreden en aangevochten christenen. Maar zijn ontmaskerende woorden en confronterende uitroepen hebben zijn ster toch vooral doen rijzen. Dus, omdat hij krasse woorden gebruikt, heeft hij vooral daardoor naam gemaakt. Ik bedoel hiermee te zeggen dat ieder mens meerdere kanten heeft. Minzame mensen kunnen zo maar ineens toch ook hard uitvallen en stugge onbuigzame karakters kunnen ook weer meevallen. Daarbij lijkt het zo te zijn dat scherpe karakters vooral de loop der dingen bepaald hebben. Dat blijkt dan ook in Kohlbrugge. Zouden we kunnen stellen dat we op onze hoede moeten zijn bij al te vriendelijke mensen en dat scherpe woorden meer zicht geven op wie die man nu werkelijk is? De Spreukendichter spreekt hier in dezelfde bewoordingen over.

Wij willen in deze dagen vooral beschaafd overkomen en we willen natuurlijk niemand kwetsen. We willen ook liever niet al te zwart tegenover al te wit voorstellen. We stellen tact soms boven de waarheid en dusdoende lijken we op de zachte heemeesters. Dat zien we ook bij iemand die wel het sterkst de kerkgeschiedenis bepaalde, namelijk Luther. Zijn woorden konden bommen en granaten zijn. Hij was, net als de latere Kohlbrugge, ook niet helemaal vrij van eenzijdigheden. Dat overkomt vooral sterke naturen. Eck vond het maar wat bedenkelijk dat Luther meende

het beter te weten dan alle concilies en theologen samen. Zijn stellingen hadden meer weg van de spreekwoordelijke knuppel dan van olie op de golven. Moest hij nu zo nodig de pauselijke ban verbranden? Verbrandde hij daarmee niet alle schepen achter zich? In Worms werd tegen hem door Georg von Frundsberg gezegd: “Monnikje, monnikje, je gaat een zware gang”, maar desondanks schroomde hij niet om ook de keizer tegen zich in het harnas te jaren. Juist die fiere houding heeft de Reformatie bewerkt, waar we nu allenmaal dankbaar voor zijn. Je kunt ernaar verlangen dat er ook nu eens zo iemand opstaat die feilloos aangeeft waaraan het hapert. Het zijn immers de profeten van alle tijden, die konden spreken over de koeien van Bazan en de witgepleisterde graven. Maar tegelijk kan onverzettelijkheid overgaan in eigenzinnigheid en hardheid als de driften der natuur erbij komen. Ieder kan weten wat er dan van ons worden kan in die staat.... Ik denk verder aan het godsdienstgesprek in Marburg, waar er geen praten aan was toen het ging over het Avondmaal. Ondanks de tolerante houding aan de andere kant van de tafel, bleef er staan: hoc est! Dik onderstreept.

Het meest tragische in zijn leven treedt aan het licht rond de Boerenopstanden, die heel Duitsland teisterden. Wat een taal toen hij de vorsten opriep de opstandige boeren uit te moorden en hun acties neer te slaan. Dat gebeurde op en zeer bloedige wijze en het spoorde met de harde woorden van de reformator. Duizenden levens vielen toen onder de harde hand van de vorsten. Wat heeft dat hem later niet een aanvechting en innerlijke strijd gegeven. Het is een facet dat misschien onderbelicht gebleven is. Laat Calvin een gematigde natuur hebben gehad, maar uit zijn pen vloeiden toch ook de varkens en de zwijnen van de Roomse prelaten.

Kortom, het oude Bijbelwoord blijkt waarheid te bevatten dat men ijzer scherpt met ijzer. Alzo scherpt een man het aangezicht van zijn naaste. Er zijn treffende namen en grote mannen genoemd in dit kleine artikel. De vraag houde ons bezig in hoeverre dit facet van hun optreden ons oproept om eveneens der waarheid getuigenis te geven. En dat in een tijd waarin de wereld een slangenkuil is geworden. Luister maar eens naar partijen in de Tweede Kamer. Laat er gebed zijn voor onze vertegenwoordigers die verleden week toonden dat zij ware nazaten zijn van onze voortrekkers. Zijn ook wij dat in de maatschappij van nu en in de kerk van heden? Het gaat erop aan komen, dat voelt ieder aan. Denk aan het gebed: Waar is de Heere, de God van Elia, ja Dezelve? Hij is de God van Luther, van Calvin; is Hij ook onze God?

Ds. P. Roos

Puriteinse emigranten (8)

De erfenis

Aan het einde van deze serie maken we de balans op: ‘Wat is de blijvende betekenis van de emigratie van vele duizenden emigranten naar Nieuw-Engeland en van hun pogingen daar een kerk en een maatschappij te stichten volgens puriteinse principes?’ Het zal volstrekt duidelijk zijn dat we er niet aan kunnen denken hiervan een enigszins compleet beeld te schetsen. We stippen slechts enkele belangrijk punten aan.

Kolonisatie

De emigratie naar Nieuw-Engeland hangt nauw samen met het streven van verschillende landen in Europa om hun gebied en hun macht uit te breiden door het stichten van kolonies in nieuw ontdekte werelddelen. Dat streven wordt vandaag – niet ten onrechte – nogal negatief beoordeeld. Het wordt namelijk geassocieerd met begrippen als machtsmisbruik, uitbuiting van de oorspronkelijke bevolking, slavernij, racisme en daarmee is de reeks nog niet uitgeput. Deze kwalijke gevolgen van kolonisatie komen we ook tegen wanneer de emigratie naar Nieuw-Engeland goed op gang komt. Er wordt zonder meer van uit gegaan dat de Engelse koning het recht heeft om hier grote gebieden aan de kolonisten toe te kennen die in feite aan de indianen toebehoren. Ook laten de immigranten in hun benadering van de inheemse bevolking doorgaans overduidelijk merken dat het blanke ras en de West-Europese cultuur volgens hen op alle fronten superieur zijn. Toegegeven, in het begin van de emigratie wordt in alle stichtingsoorkonden van nieuwe koloniën gesproken over het voornemen de indiaanse bevolking in aanraking te brengen met het evangelie. Maar het echte zendingswerk onder hen komt relatief laat op gang en blijft feitelijk beperkt van omvang. Wel wordt het mooie werk dat John Eliot en zijn medewerkers verrichten rijk gezezend. Zo zijn er in 1675 meer dan 4000 bekeerlingen (*Praying Indians*) in Nieuw-Engeland. Maar de verkondiging van het evangelie heeft zwaar te lijden onder de bloedige indianenoorlogen waarbij de wredeheden van twee kanten alle beschrijving tarten.

Kerk en samenleving

Wat komt er terecht van het ideaal van de vroege emigranten dat de koloniën in Nieuw-Engeland ‘een stad op een berg’ zouden zijn? Zowel de samenleving als het kerkelijke leven zouden immers zoveel mogelijk ingericht worden volgens de regels van het Woord van God. Deze vorm van samenleven handhaaft zich in principe doorgaans tientallen jaren. Maar vooral de regels die in de maatschappij gelden, blijken niet tegen de tijdgeest bestand. Sommige typisch puriteinse wetten zijn ook moeilijk te handhaven in een samenleving waarin steeds meer immigranten van verschillende nationaliteiten en godsdienstige achtergronden binnenstromen. Wanneer orthodoxe predikanten waarschuwen tegen de verwereldlijking en

liberalisering in de koloniën, wordt aan hun preken een nieuwe naam gegeven: de ‘jeremiade’ (*jeremiad*) waarin ‘alsmaar geklaagd wordt over verval en achteruitgang’. Niettemin is er, ook wanneer de liberalisering en de secularisering in het moderne Amerika steeds meer toeslaat, nog altijd sprake van een stille onderstroom van het gedachtengoed van de puriteinen uit Nieuw-Engeland. Wie de toespraken van de presidenten van de Verenigde Staten doorleest, zal regelmatig gedachten tegenkomen die aan de vroege leiders van de kolonisten zijn ontleend. En tot ver in de twintigste eeuw worden op de middelbare school in Amerika verplicht stukken gelezen die van puriteinen afkomstig zijn. Daartoe behoort in elk geval de befaamde preek van Jonathan Edwards: ‘Zondaren in de handen van een toornend God’. Wat het kerkelijke leven betreft heeft het congregationalisme uit Nieuw-Engeland een enorme invloed uitgeoefend, ook al is nu het aantal kerken dat de naam ‘congregationalistisch’ draagt betrekkelijk gering. Niet voor niets is gezegd dat het huidige leven in de Verenigde Staten niet te begrijpen is zonder enig inzicht in de geschiedenis van de immigranten in Nieuw-Engeland!

Geestelijk leven

Ondanks alle schaduwzijden, is vanaf het begin van de immigratie sprake van een bloeiend geestelijk leven in Nieuw-Engeland. De invloed daarvan is tot ruim een eeuw later in deze gebieden merkbaar. Er is regelmatig sprake van geestelijke opwekkingen in de koloniën en die vinden hun hoogtepunt in de Grote Opwekking van ±1739-1742. De invloed van deze vroomheid strekt zich ook ver in de omgeving uit. Als de befaamde evangelist-prediker George Whitefield aan het begin van de 18^e eeuw een bezoek brengt aan New Jersey, treft hij daar mensen aan met een bijzonder rijk geestelijk leven. Hij schrijft dan: ‘Vergeleken met hen voelde ik mij een kind in het geloof’ (*a babe in Christ*). Nederlandse emigranten uit de afgescheiden kerken die in de jaren ‘40 van de 19^e eeuw naar Amerika emigreren treffen daar nogal eens geestverwanten aan die diepgaand door de werken van de puriteinen uit Nieuw-Engeland zijn beïnvloed. Hun geschriften worden trouwens nog steeds met zegen over de hele wereld gelezen. Maar dat is een ander verhaal.

Prof. dr. A. Baars

Prof. L.H. van der Meiden over: Waarom is er zo weinig verzekering van het geloof? (vervolg)

Deze keer het vervolgartikel van prof. Van der Meiden over 'oorzaken van weinig verzekering van het geloof'. Het verscheen op 23 juli 1954 in De Wekker. | ds A.J.T. Ruis

Oorzaken bij Gods kinderen

De Heere heeft dus wijze, lieflijke redenen om aan Zijn kinderen de zekerheid des geloofs te onthouden. Maar er zijn ook oorzaken bij Gods kinderen, waarom zij vaak in twijfelmoeidigheid hun weg gaan. Ook daarover schrijft Petrus Immens en wij geven zijn gedachten door, waarbij wij dan onze opmerkingen en aanvullingen geven of die er doorheen vlechten.

(1) Onvoldoende omgang met de Schriften

De eerste oorzaak zoekt hij in het zich niet genoeg oefenen in de kennis van de Schriftwaarheden, waardoor zij geen rechte bevassing hebben van het geloof, van de natuur der geloofsverzekering en van andere waarheden. Daardoor raken zij in slingeringen, in vertwijfelingen. Zij zouden daarvoor bewaard blijven, indien zij vaster gefundeerd waren in de Schrift. Natuurlijk is het kennen van de waarheden der Schrift niet genoeg. Dat beweert Immens ook niet. Maar de weinige Schriftkennis is vaak oorzaak dat oprecht gelovigen op dwaalwegen komen en daardoor in het duister gaan. Zij missen het onderscheidend licht en laten zich vaak verkeerd voorlichten. De Heere werkt door Zijn Woord en Geest. Het Woord is het levende Woord. Doorzoek dat Woord dan biddend, onderaanroepen van de Geest des Heeren.

(2) Gewend raken aan klagen

Een tweede oorzaak is ergens anders te zoeken. Sommigen geven altijd aan het klagen toe; zij doen niet anders en weten nergens anders van;

zij worden ook het klagen gewoon. De zegeningen des Heeren, ook voor het geestelijke leven, worden voorbijgezien. Die klagers doen alsof het klagen, dit klagen, tot het wezen van het christendom behoort. Ontneemt men, door het Schriftuurlijk onderwijs hun de éne klacht, spoedig brengen zij andere naar voren. Het klagen is voor hen een ziekte... Dit zijn kinderen van God, die moeten leren met al hun klachten en kwalen te vluchten tot de grote Geneesmeester, Die volkomen kan verlossen en helen.

(3) Geen teer leven

Een derde oorzaak is ook van grote betekenis. Velen van de kinderen des Heeren leven niet teer, niet godvruchtig genoeg. Weinig wordt ook de eenzaamheid gezocht om gemeenschap met God te zoeken en te beoefenen. Heilig vasten en mediteren wordt soms sporadisch beleefd; velen weten er haast niet van te spreken. Het bidvertrek (denk eens aan Daniël) wordt veel te weinig betreden... Door dit alles ontstaat een verwijdering tussen de Heere en de ziel. Om deze oorzaak trekt dan de Heere Zijn licht in. De ziel gaat in het duister, komt in twijfel en klaagt. Maar dat is dan ook heel goed te verklaren...

(4) Onvoldoende waken tegen de wereld

Ten vierde staat het vast - en dat moeten wij in onze tijd ook wel heel goed verstaan - dat er veel hapert bij de ware gelovigen aan het godvruchtig waken tegen de wereld. Veel te weinig wordt er gebeden om wijsheid van boven, opdat men in die wereld recht zal wandelen en in die wereld bevonden worde een lichtend licht en een zoutend zout... Niemand prate nu gemakkelijk over die „wereldgelijkvormigheid”. Wereldgelijkvormigheid is iemand of iets anders stellen in de plaats van God en van Zijn wil. Toetsen wij ons daar maar eens aan; niemand zal dan vrij uitgaan. Wanneer de gelukzaligen zich ernstig aan

deze waarheden der Schrift toetsen, kennen zij zich schuldig. Door Gods genade leren zij zich bekommerd kennen over de afwijkingen van de paden der godsvrucht. Zij vragen terecht: waarin ben ik onderscheiden van de wereld? Waaruit blijkt dat in mij iets anders woont en werkt dan wat in de wereld gevonden wordt? O, zo haastig verdenkt men zijn staat der genade en wandelt men in de duisternis. Maar hier zeggen wij met Immens: Maar kinderen Gods, schaamt u hierover en vernedert u voor de Heere, omdat gij door uw gedrag de wereld niet alleen tot aanstoot zijt, maar ook omdat gij uzelf de zoetheit en de troost van het christendom beneemt”. De weg om tot zekerheid des geloofs te komen ligt niet buiten de heiligmaking. Vergeten wij dat toch niet...

Laten wij ons allen diep ernstig onderzoeken. Allereerst in betrekking tot de vraag: heb ik kennis aan het leven der heiligen; in de tweede plaats in betrekking tot de vraag: leef ik als een der heiligen?

Ds. A.J.T. Ruis

Bijbellezen

Als je op catechisatie onze jonge vrienden uit de bijbel laat lezen schrik je soms van het gehakkel. Dat is niet bij iedereen zo. Bijbellezen moet je leren en een goed middel daartoe is het hardop lezen. Je moet de Bijbel leren lezen maar ook de bijbeltaal moet je leren lezen. Het is nu niet mijn bedoeling in te gaan op de vraag welke bijbelvertaling we (menen te moeten) lezen, persoonlijk of in gezinsverband. Van belang is de vraag: lezen we wel uit de Bijbel en hoe? Op een vraag van een catechisant hoe we de Bijbel dan moeten lezen ben ik ingegaan en ik ga er ook nu op in.

Het klinkt wellicht als een gemeenplaats, maar uitgangspunt moet zijn dat we de Bijbel moeten zien als het levende Woord van God. Het is de Heere Die spreekt en Hij spreekt tot mij, de bijbellezer.

Dit besef doet ons met eerbied Gods Woord ter hand nemen. Bijbellezen moet dus op een eerbiedige wijze gebeuren. Bij luid voorlezen enerzijds niet afraffelen, anderzijds waken voor een bepaalde toon. Bij het stil voor ons zelf lezen mag hardop lezen aanbevolen worden om wegdromerijen te voorkomen. De eerbied voor Gods Woord moet ons er toe brengen tijd vrij te maken voor het lezen.

Als we beseffen dat de Bijbel het Woord van de Heere is, zal bijbellezen vergezeld moeten gaan van gebed, een speciaal gebed: Uw Geest kome bij ons wonen (uit de bedezang voor de predikatie). In het gebed om de Heilige Geest erkennen wij dat wij Gods Woord van nature niet verstaan, maar ook dat de Heere gewillig is Zijn Woord voor ons hart en ons hart voor Zijn Woord te openen.

Ons bijbellezen moet niet zijn op de wijze van de kippen, die dan hier en dan daar iets oppikken. We lezen de hele Bijbel; we lezen een heel bijbelboek, we houden een volgorde in het lezen aan. Oude en Nieuwe Testament afwisselen, of twee bijbelboeken afwisselen, zodat je op ene dag met verschillende gedeelten wordt geconfronteerd, is aan te raden.

Bij het bijbellezen aan tafel, samen met kleine kinderen, maar ook wel als ouderen, kan het raadzaam zijn bepaalde gedeelten over te slaan, zoals bijvoorbeeld 1 Kronieken 1. Laat degene die voorgaat, het gedeelte van te voren lezen en zeggen wat er in staat. Bijbellezen moet stichtelijk zijn. Gedeelten als bijvoorbeeld Genesis 38 en 2 Samuel 13 hoeven niet persé overgeslagen te worden. Ook dergelijke gedeeltes moeten we zien als Gods heilig Woord met een boodschap. We geloven toch wel dat de Bijbel van kافت tot kافت Gods Woord is?

De lengte van het te lezen gedeelte is ook belangrijk; beter een klein gedeelte dat goed te volgen is, dan een heel hoofdstuk, waarbij de inhoud aan ons voorbijgaat. In één hoofdstuk uit de profetiën van Jesaja of Jeremia staat soms erg veel. Kleine porties tot je nemen is beter. Om de Bijbel goed te begrijpen kunnen ook hulpmiddelen worden gebruikt: de kanttekenin-

gen of een bijbelverklaring. Leest u de kleine profeten bijvoorbeeld, lees dan de boeken van ds. J. Westerink daarover er geregeld bij. Hetzelfde geldt voor vele geschiedenissen vanaf Jozua tot en met de koningen bijvoorbeeld. De boeken van ds. P. den Butter zijn een besliste aanrader. Die verklaringen kunt u ook gewoon stukje bij beetje aan tafel lezen. Ze kunnen ook aanleiding vormen tot een gesprek over wat je gelezen hebt. Ik herinner mij als kind dat iemand na het lezen na de maaltijd de bijbel met een klap dicht sloeg, terwijl hij de laatste woorden nog aan het uitspreken was. Dat vond ik bepaald niet eerbiedig. Dan die keer dat ik in 1968 aan tafel zat bij ds. P. Op den Velde! Hij had gelezen en liet tot mijn verbazing de bijbel open voor hem liggen en praatte er nog een poosje over door. Dat vond ik mooi!

Ten aanzien van onze kinderen is het bijzonder fijn dat er kinderbijbels en eenvoudige vertellingen zijn. Natuurlijk moeten die gebruikt worden. Maar onze kinderen moeten ook bekend worden met de bijbeltaal. Ze leren immers ook teksten voor school of zondagsschool. Het is goed dat Bijbelgedeelten in het geheugen worden opgeslagen, evenals psalmversjes. In deze coronatijd waarin er in veel gemeenten niet of nauwelijks gezongen wordt, was ik in Scheveningen, waar de kinderen wel zongen. Het was ontroerend uit die kindermonden de oude psalmen te horen zingen en ik bad zachtjes vanaf de preekstoel dat ze de inhoud ook maar spoedig zouden mogen kennen. Bij het lezen van de Bijbel hoort een leven naar de Bijbel. Het is goed het gelezen schriftgedeelte in gedachten mee te nemen naar school en werk. Maak in Uw Woord mijn gang en treden vast. Er zijn zovele stemmen om ons heen. Gods stem wil gehoorzaamd worden. Gods Woord geeft ons antwoord op vragen, steun in het strijdperk van het leven en uitzicht op andere werkelijkheden dan hetgeen we om ons heen zien. Een leven met de Bijbel wordt opgemerkt en is een zegen voor het gezin. Ook werkt het onder Gods zegen en op ons gebed: Godskennis, zelfkennis en Christuskennis!

En die kennis is onmisbaar wil het wel zijn voor de eeuwigheid.

Ds. K. Hoefnagel

BOEKBESPREKINGEN

Gisette van Dalen, De kerkgeschiedenis in 100 verhalen, deel 2, gebonden, 205 blz., € 29,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 3769.

Dit tweede deel van 'De Kerkgeschiedenis in 100 verhalen' begint in de tijd van de Reformatie en loopt door tot in de huidige tijd. Bij elk hoofdstuk zijn kaders met achtergrondinformatie opgenomen. Het boek is keurig uitgevoerd en is verrijkt met mooie illustraties. Een goed leesbaar boek voor jong en oud. Het boek zal zijn weg wel weten te vinden.

Peter Dirksen, Licht in de nacht, Tien Bijbelse kerstvertellingen, gebonden, 143 blz., € 12,50, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3084 7.

Vele jaren heeft de auteur de kerstvertellingen verzorgd op het Kerstfeest van helpende handen

Midden- Nederland. De weerslag daarvan vindt u in dit boekje. De vertellingen bestaan uit korte zinnen en eenvoudig taalgebruik. Geschikt voor kinderen en anders begaafden.

B. Hoogwerff, Een middel in Zijn hand, Gods genadewerk tijdens epidemieën, gebonden, 119 blz., €14,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3074 8. De inhoud van dit boek is actueel door de corona- epidemie die we nu meemaken. De auteur beschrijft cholera- uitbraken in 1832-1833, 1848- 1849 en in 1866- 1867. De

Heere werkte tijdens die cholera- uitbraken krachtig in diverse streken van ons land. Treffende voorbeelden worden vermeld. Velen kwamen tot bekering. De Heere geve ook nu een buigen onder Zijn hand en gebruike de huidige pandemie tot bekering van velen.

B. van Wijk, Op deze woeste kusten, gebonden, 238 blz., € 23,90, Uitgeverij De Schatkamer, Rump, ISBN 978 90 5741 371 1.

Dit boek bevat een bloemlezing uit de gezangen en gedichten van Brabantse gereformeerde piëtisten uit de 17e en 18e eeuw, verzameld en uitgegeven door B. van Wijk. Liefhebbers van deze oude maar inhoudsvolle gezangen en gedichten kunnen hier goed terecht. Er zijn bijvoorbeeld gedichten opgenomen van Johannes Groenewegen uit Werkendam.

Dr. Mart-Jan Paul, Struikelblokken, Veertig vragen bij het Oude Testament, paperback, 297 blz., € 16,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 2854.

In dit boek beantwoordt de auteur veertig vragen die struikelblokken kunnen vormen bij het lezen van het Oude Testament: vragen over Bijbelboeken, historische

en archeologische vragen, godsdienstige en ethische vragen en vragen over de actualiteit en de tekstoverlevering.

Johannes Polyander, Schijnbaar tegenstrijdige Schriftplaatsen verklaard, gebonden, 349 blz., € 32,50, uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3063 2.

Dit bekende en waardevolle boek van Polyander is naar de eerste uitgave in het Nederlands (1621) hertaald door dhr. E. Kooijmans, neerlandicus.

Het boek begint met het weergeven

van het leven en de betekenis van Polyander (1568-1646). Hij was predikant in de Waalse gemeente te Dordrecht, hoogleraar in de theologie te Leiden en afgevaardigde naar de Dordtse Synode (1618-1619) en revisor van het Oude Testament. Polyander behandelt 122 paren van teksten die met elkaar in strijd schijnen te zijn.

Ds. C. Vogelaar, Uw ogen zullen de Koning zien, drie preken rondom Kerst, gebonden, 71 blz., € 11,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 3554.

Het boekje bevat twee adventspreken en een kerstpreek. De titel van het boekje is ontleend aan de eerste preek die gaat over Jesaja 33:17. De auteur

is predikant van de NRC te Clifton (VS).

Steeff Post, Petrus Immens, pastoraal bewogen prediker, gebonden, 220 blz., € 19,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3079 3.

Driehonderd jaar geleden overleed Petrus Immens. Ter gelegenheid hiervan schreef Steeff Post een biografie over Petrus Immens. Dr. H. Uil, dr. A. Baars en dhr. C. Bregman hebben hun medewerking verleend. Het resultaat is een mooie, goed gedocumenteerde, leerzame levensbeschrijving. Dertig jaar na het sterven van Petrus Immens verscheen zijn bekende boek 'De godvruchtige avondmaalganger', dat tot in onze tijd toe vele malen herdrukt is. Velen van ons zullen dit boek in bezit hebben en erin gelezen hebben.

Maarten Luther, Als goud door vuur beproefd, Korte verklaring van de eerste brief van de apostel Petrus in 60 overdenkingen, gebonden, 190 blz., € 20,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3077 9.

Luther heeft in 1522, na zijn terugkeer van de Wartburg naar Wittenberg, gepreekt over de eerste brief van Petrus. Ook in latere jaren heeft Luther over de eerste brief van Petrus gepreekt. De samensteller en vertaler van het nu verschenen boek (dhr. H.C. van Woerden) heeft zestig aansprekende preekfragmenten genomen uit de preken van Luther over 1 Petrus en die gedeelten enigszins bewerkt. De titel van het boek is ontleend aan 1 Petrus 1:7. In 1 Petrus 2:1-3 gaat het onder meer over de strijd tegen de zonde. Iets daaruit willen we doorgeven (blz. 62): "Verder zegt Petrus ook dat je haatgevoelens en je geroddels moet afleggen. Daar raakt hij precies de meest algemene zonde onder de mensen, die men overal onder elkaar bedrijft. Kwaadspreken wordt bijna alledaags, en zonder nadenken bedreven. Het wordt ook gemakkelijk en moeiteloos gedaan, zodat niemand het meer ziet als zonde. Daarom, hoed je ervoor (wil Petrus zeggen) als je enigermate de Geest hebt, en ook weet wat de vruchten van de Geest zijn."

Steun het evangelisatiewerk in Gent
en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen
twee dagen thuis.

Email: webwinkel@evangelischcentrum.be
Telefoon (0032)92230560

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar
(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

Van de redactie

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 17 december 2020. Kopij graag binnen donderdag 3 december 2020.

Puriteinse emigranten

We zeggen ds. Baars hartelijk dank voor de artikelen die hij over puriteinse emigranten heeft geschreven.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechthzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

Begrafenisonderneming de Jongh

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van alleen begrafenissen

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 61 11 54	Dordrecht e.o. 078 - 641 27 40	Waardenburg 0418 - 65 20 39
---	-----------------------------------	--------------------------------

H. de Jongh

D.D.E. Melleste

M.K. Ligthart

A.J. van Lieburg

Dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

www.begrafenisondermijndejongh.nl

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand.**

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 28,00,- per jaar.
Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 32,- per jaar.
Advertentietarieven op aanvraag.
Contactadres Canada:
D. Kleinjan Tel. 905-627-8556
mail: bewaarhetpand@hotmail.com

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

Ontdek het RD gratis

Kies de krant die bij u past

RD Zaterdag Een maand gratis

- ✓ Op zaterdag de krant + RDMagazine op de mat.
- ✓ Onbeperkt toegang tot RD.nl en digitale krant.

Bekijk deze en andere aanbiedingen

rd.nl/bhp of scan de QR-code

Aanvullende voorwaarden voor deze actie zijn te vinden op de website.

Joseph (6) droomt ervan om dokter te worden...

...maar zijn moeder heeft geen geld om school te betalen. In haar eentje draagt ze de zorg voor vier kinderen. Toch hoeft Joseph zijn droom niet op te geven.

Stichting Stéphanos helpt kinderen als Joseph met voedsel, kleding, medische zorg en (Bijbels) onderwijs. Ze horen over de Heere Jezus en krijgen een toekomst! **Helpt u mee?**

Voor **€15,-** geeft u al 3 kinderbijbels!

Of sponsor een kind als Joseph voor nog geen 70 cent per dag

Maak uw bijdrage over op

NL74 RABO 0335 3074 50

t.n.v. Stichting Stéphanos

of doneer online!

ANBI

www.stephanos.nl/ikhelp

Stéphanos
www.stephanos.nl

Predikanten Cuba smeken om een Bijbelverklaring!

Meer info?
www.sez.st/najaarsactie

• CALVIJN
• LUTHER
• HENRY
... en meer!

Ik had bijna geen enkel boek.

We zijn verbaasd over wat we allemaal leren uit deze verklaringen.

Geef nu op NL65 RABO 0301 9573 63
o.v.v. 'Najaarsactie'

BELJON WESTERTERP

recruitment
interim
development

MANAGER ZORG

KWALITATIEVE VERBINDER

Zorggroep Sirjon biedt lokaal verankerde zorg, welzijn en wonen vanuit een reformatische identiteit. Managers Zorg van Maranatha en Elim (ouderenzorg) en Siloah (gehandicaptenzorg) werken samen in een gebiedsteam dat wordt gefaciliteerd door een centraal dienstencentrum. Sirjon kiest voor een strategische koers waarin verbinding met de cliënt, met elkaar en de omgeving centraal staat. Voor Woonzorgcentrum Maranatha in Rijssen (managementteam Oost) zoeken wij een manager Zorg. Zie ook: sirjon.nl

- Verantwoordelijk voor kwalitatieve zorg en bedrijfsvoering, beleidsontwikkeling organisatiebreed en is het gezicht naar buiten.
- Hands-on manager die medewerkers faciliteert; vormt de verbindende factor tussen strategie en operatie.
- Hbo-geïnschold in management/bedrijfskunde, heeft ervaring als manager in de zorg.
- Organisatiesensitief, netwerker, analytisch, ondernemend, reformatische gezindte.

Informatie: mr. Erik Traas, 06 22420742, referentienummer R2726

Kijk op beljonwesterterp.nl voor volledig functieprofiel en tijdsplanning

beljonwesterterp.nl

Amsterdam Eindhoven Groningen Heerenveen Hengelo Zwolle